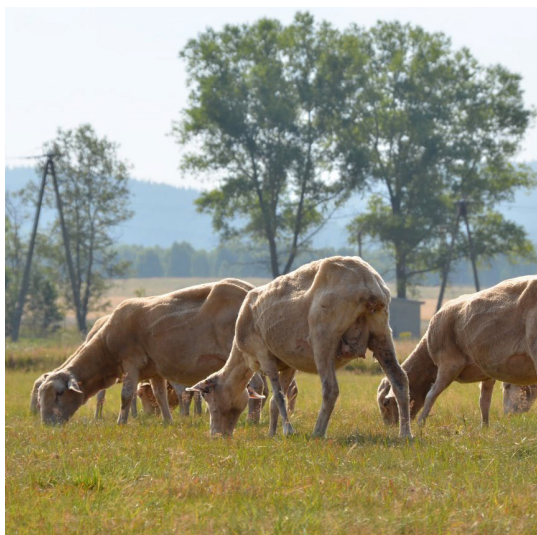

Interwencje rolno-środowiskowo-klimatyczne PS WPR 2023-2027

Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego

OPRACOWANIE

Monika Miniewska

Dział Rolnictwa Ekologicznego i Ochrony Środowiska, DODR

REDAKCJA I KOREKTA

Agnieszka Siegel

Dział Metodyki Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw, DODR

OPRACOWANIE GRAFICZNE I SKŁAD

Ewa Kutkowska

Dział Metodyki Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw, DODR

Fot. Monika Miniewska

WYDAWCA

Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego

53-033 Wrocław, ul. Zwycięska 8, tel. 71 339 80 21

Interwencje rolno-środowiskowo-klimatyczne PS WPR 2023-2027

Istotą interwencji rolno-środowiskowo-klimatycznych jest promowanie praktyk rolniczych przyczyniających się do ochrony gleb, wód, klimatu, cennych siedlisk przyrodniczych i zagrożonych gatunków ptaków, zagrożonych zasobów genetycznych roślin uprawnych i zwierząt gospodarskich, a także ochrony różnorodności krajobrazu.

Praktyki, stosowane w ramach interwencji, wpływają na różnorodność biologiczną w krajobrazie wiejskim, zwiększają różnorodność gatunkową i liczebność owadów zapylających. Dzięki nim powstają siedliska dla wielu gatunków zwierząt.

Ze wsparcia może skorzystać:

- rolnik (osoba fizyczna lub prawna) prowadzący działalność rolniczą w gospodarstwie położonym na terenie Polski,
- zarządca gruntów – podmiot (osoba fizyczna, osoba prawna) gospodarujący na obszarach przyrodniczych, czyli gruntach niebędących użytkami rolnymi, na których występują określone typy siedlisk przyrodniczych lub siedlisk lęgowych ptaków.

Aby otrzymać płatności do danego gruntu, beneficjent musi posiadać ten grunt na podstawie tytułu prawnego na dzień 31 maja roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej.

Tabela 1. Rodzaje interwencji rolno-środowiskowo-klimatycznej

l.p	Interwencja	Wariant	Stawki płatności	
1.	Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000	Ochrona siedlisk przyrodniczych:		
		1.1./2.1 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe	1 568 zł/ha	
		1.2./2.2 Zalewowe łąki selernicowe i slonorośla	1 452 zł/ha	
		1.3./2.3 Murawy	1 612 zł/ha	
		1.4./2.4 Półnaturalne łąki wilgotne	1 115 zł/ha	
		1.5./2.5 Półnaturalne łąki świeże	1 497 zł/ha	
		Torfowiska:		
		1.6.1./2.6.1 Torfowiska – wymogi kluczowe	912 zł/ha	
		1.6.2./2.6.2 Torfowiska – wymogi kluczowe i uzupełniające	1 536 zł/ha	
		Ochrona siedlisk łągowych ptaków:		
		1.7./2.7 Ochrona siedlisk łągowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyk, krwawodziób i czajka)	1 055 zł/ha	
		1.8./2.8 Ochrona siedlisk łągowych dubelta i kulika wielkiego	1 347 zł/ha	
		1.9./2.9 Ochrona siedlisk łągowych wodniczki	1 555 zł/ha	
1.10./2.10 Ochrona siedlisk łągowych derkacza	1 055 zł/ha			
3.		Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000	836 zł/ha	
4.		Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych	2 117 zł/ha	
5.		Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie 5.2. Wytwarzanie materiału siewnego rzadkich gatunków lub odmian roślin	5.1. Uprawa rzadkich gatunków lub odmian roślin	1 411 zł/ha
		1 619 zł/ha		

6.	6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	6.1.1. Zachowanie lokalnych ras bydła – użytkowanie mleczne	2 738 zł/szt.
	6.1.2. Zachowanie lokalnych ras bydła – użytkowanie mięsne	1 752 zł/szt.	
	6.2.1.1. Zachowanie lokalnych ras koni – samice (konie małopolskie i wielkopolskie)	2 669 zł/szt.	
	6.2.1.1. Zachowanie lokalnych ras koni – samice (konie małopolskie i wielkopolskie)	2 669 zł/szt.	
	6.2.1.1. Zachowanie lokalnych ras koni – samice (konie małopolskie i wielkopolskie)	5 925 zł/szt.	
	6.2.1.1. Zachowanie lokalnych ras koni – samice (konie małopolskie i wielkopolskie)	2 461 zł/szt.	
	6.2.1.2. Zachowanie lokalnych ras koni – samce (konie małopolskie i wielkopolskie)	5 275 zł/szt.	
	6.2.1.2. Zachowanie lokalnych ras koni – samce (konie małopolskie i wielkopolskie)	2 395 zł/szt.	
	6.2.2.1. Zachowanie lokalnych ras koni – samice (konie śląskie)	5 130 zł/szt.	
	6.2.2.1. Zachowanie lokalnych ras koni – samice (konie śląskie)	2 185 zł/szt.	
	6.2.2.2. Zachowanie lokalnych ras koni – samce (konie śląskie)	2 513 zł/szt.	
	6.2.2.2. Zachowanie lokalnych ras koni – samce (konie śląskie)	500 zł/szt.	
	6.2.3.1. Zachowanie lokalnych ras koni – samice (koniki polskie i huculskie)	1 335 zł/szt.	
	6.2.3.2. Zachowanie lokalnych ras koni – samce (koniki polskie i huculskie)		
	6.2.4.1. Zachowanie lokalnych ras koni – samice (konie zimnokrwiste w typie sztumskim i sokólskim)		
6.2.4.2. Zachowanie lokalnych ras koni – samce (konie zimnokrwiste w typie sztumskim i sokólskim)	953 zł/szt.		
6.3. Zachowanie lokalnych ras owiec			
6.4. Zachowanie lokalnych ras świń			
6.5. Zachowanie lokalnych ras kóz			
7.	Bioróżnorodność na gruntach ornych	7.1. Wieloletnie pasy kwietne	3 501 zł/ha
	7.2. Ogródki bioróżnorodności	2 342 zł/ha	

Dodatkowa płatność retencyjna do obszarów przyrodniczych

Dodatkowa płatność retencyjna przysługuje do powierzchni obszarów przyrodniczych, objętych zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym w ramach:

- Interwencji 1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000 (wszystkie warianty poza 1.3. Murawy),
- Interwencji 2. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000 (wszystkie warianty poza 2.3. Murawy).

Rolnik może się ubiegać o przyznanie dodatkowej płatności retencyjnej do powierzchni obszarów przyrodniczych, która w danym roku została zalana lub podtopiona, co najmniej przez 12 następujących po sobie dni, w okresie od 1 maja do 30 września, na zwartym obszarze wynoszącym co najmniej 0,1 ha.

Stawka płatności retencyjnej to 280 zł/ha.

Chcąc skorzystać z tej płatności nie wskazuje się we wniosku konkretnych powierzchni, które mogą być zalane wodą lub podtopione, a jedynie zaznacza się chęć ubiegania o tę płatność. Wystąpienie zalania lub podtopienia będzie potwierdzone przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach, na podstawie danych uzyskanych z wykorzystaniem metod satelitarnych. Do dodatkowej płatności retencyjnej nie będzie miał zastosowania mechanizm degresywności płatności.

Dodatkowa płatność do buhaja

Dodatkowa płatność do buhaja rekompensuje koszty udostępnienia buhajów do centrum pozyskiwania nasienia. Płatność jest przyznawana do danego buhaja jednorazowo.

Jednorazowa płatność do buhaja wynosi 15 131 zł/szt.

Płatność ta przysługuje rolnikowi realizującemu zobowiązanie, w ramach następujących wariantów Interwencji 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie:

- Wariant 6.1.1. Zachowanie lokalnych ras bydła – użytkowanie mleczne,
- Wariant 6.1.2. Zachowanie lokalnych ras bydła – użytkowanie mięsne.

Z dodatkowej płatności do buhajów ras zachowawczych będą mogli skorzystać hodowcy buhajów hodowlanych, zakwalifikowanych do pobrania materiału biologicznego na potrzeby realizacji Programu ochrony zasobów genetycznych dla poszczególnych ras bydła (pochodzących z planowanych kojarzeń z matkami buhajów).

W tym celu niezbędne będzie przemieszczenie zwierzęcia z gospodarstwa hodowcy do centrum pozyskiwania nasienia na okres kwarantanny, przygotowania buhaja do oddania nasienia, wykonania niezbędnych badań weterynaryjnych, pobrania nasienia od buhaja i przekazania go do Krajowego Banku Materiałów Biologicznych w Balicach.

Łączenie interwencji w gospodarstwie

Rolnik może realizować w swoim gospodarstwie jednocześnie jedną lub więcej interwencji (wariantów) rolno-środowiskowo-klimatycznych. Nie można jednak realizować dwóch zobowiązań rolno-środowiskowo-klimatycznych na tej samej powierzchni (działce).

Takie same zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatyczne (ten sam wariant lub interwencja, jeśli nie ma ona wariantów) mogą być realizowane w ramach wybranych interwencji jedynie w sytuacji, gdy takie zobowiązania zostały podjęte w różnych latach.

Wyjątkiem jest sytuacja, gdy beneficjent kontynuuje realizację takiego samego zobowiązania, podjętego przez innego rolnika lub zarządcę. Można wtedy realizować takie same zobowiązania, mimo że zostały podjęte w tym samym roku. Takie same zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatyczne, podjęte w różnych latach, mogą być realizowane w ramach interwencji:

- Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000,
- Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000,
- Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000,
- Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych,
- 7. Bioróżnorodność na gruntach ornych.

W przypadku Interwencji 5. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie i Interwencji 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie, realizacja takich samych zobowiązań jest możliwa jedynie, gdy rolnik kontynuuje realizację takiego samego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, podjętego przez innego rolnika.

Warunki i wymogi interwencji rolno-środowiskowo-klimatycznych

Rolnik może przystąpić do interwencji, jeżeli:

- posiada co najmniej 1 ha użytków rolnych lub obszarów przyrodniczych (obszary przyrodnicze dotyczą jedynie wybranych wariantów Interwencji 1. i 2.),
- minimalna powierzchnia działki, do której ubiega się o płatność wynosi 0,1 ha,
- posiada tytuł prawny do gruntu, do którego ubiega się o jej przyznanie, 31 maja roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie płatności,
- dobrowolnie podejmuje się realizacji wybranej przez siebie interwencji lub jej wariantu przez okres trwania zobowiązania,
- posiada numer identyfikacyjny producenta, nadany przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR).

Rolnik podejmuje zobowiązanie, dotyczące prowadzenia produkcji rolnej w sposób zgodny z ustalonymi dla tej interwencji lub wariantu wymogami:

- na okres 5 lat,
- od 15 marca roku, w którym rozpoczyna realizację zobowiązania (czyli składa wniosek o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej),
- do 14 marca ostatniego roku zobowiązania.

W przypadku interwencji rolno-środowiskowo-klimatycznych, z wyjątkiem Interwencji 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie, zobowiązanie dotyczy powierzchni, czyli działek rolnych lub przyrodniczych.

W przypadku Interwencji 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie, zobowiązanie dotyczy zwierząt określonej rasy objętej pomocą.

Producenci rolni otrzymują płatności co roku, na wniosek. Przerwanie realizacji zobowiązania w okresie jego obowiązywania, na gruntach należących do rolnika (w przypadku Interwencji 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie w stosunku do posiadanych zwierząt), wiąże się z obowiązkiem zwrotu pieniędzy. Jeżeli beneficjent nie spełnił warunków przyznania płatności w pierwszym roku, to zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne nie zostaje podjęte.

Płatności są wypłacane co roku, na wniosek rolnika. Przerwanie zobowiązania w okresie jego realizacji na gruntach posiadanych przez rolnika (w przypadku Interwencji 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie w stosunku do posiadanych zwierząt), wiąże się z obowiązkiem zwrotu pieniędzy. Jeżeli beneficjent nie spełnił warunków przyznania płatności w pierwszym roku, to zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne nie zostaje podjęte.

INTERWENCJE PRZYRODNICZE (1., 2. I 3.)

Wyróżnia się trzy interwencje przyrodnicze:

- Interwencja 1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000,
- Interwencja 2. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000,
- Interwencja 3. Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000.

Cel interwencji przyrodniczych

Łąki i pastwiska stanowią specyficzne środowisko życia dla wielu charakterystycznych i nierozdzielnie z nimi związanych, cennych gatunków roślin i zwierząt, m.in. zagrożonych gatunków ptaków. Warunkiem przetrwania tych cennych gatunków roślin i zwierząt jest zachowanie ich środowiska życia poprzez jego właściwe użytkowanie.

Celem interwencji przyrodniczych PS WPR jest przywracanie lub utrzymanie tradycyjnego i ekstensywnego użytkowania łąk i pastwisk. Realizacja tych interwencji ma zapobiec zanikowi cennych siedlisk przyrodniczych oraz polepszyć warunki gniazdowania gatunków ptaków, związanych z krajobrazem rolniczym. Odpowiednio prowadzona gospodarka rolna sprzyja więc zachowaniu bogactwa przyrodniczego kraju.

Warunki i wymogi interwencji przyrodniczych

W ramach interwencji przyrodniczych, beneficjenci otrzymują wsparcie za tradycyjne i przyjazne dla środowiska użytkowanie łąk i pastwisk. Ma to ułatwić zachowanie różnorodności biologicznej. Wybierając te interwencje rolnik decyduje się prowadzić ekstensywne gospodarowanie na cennych łąkach i pastwiskach (nie stosuje w ogóle lub ogranicza stosowanie nawozów, środków ochrony roślin) oraz stosować określone liczby i terminy pokosów lub określoną intensywność wypasu.

Płatność jest przyznawana do:

- trwałych użytków zielonych lub obszarów przyrodniczych, położonych na obszarach Natura 2000, na których występują cenne siedliska i gatunki wspierane w ramach Interwencji 1.,
- trwałych użytków zielonych lub obszarów przyrodniczych, położonych poza obszarami Natura 2000, na których występują cenne siedliska i gatunki wspierane w ramach Interwencji 2.,
- trwałych użytków zielonych, położonych na obszarze Natura 2000, poza obszarami występowania cennych gatunków i siedlisk wymienionych w ramach Interwencji 1. w ramach Interwencji 3.

WYMOGI INTERWENCJI PRZYRODNICZYCH

Beneficjent powinien:

- posiadać dokumentację przyrodniczą: siedliskową lub ornitologiczną (jeśli jest ona wymagana) – dotyczy Interwencji 1. i 2.,
- przestrzegać wymogów szczegółowych określonych w załączniku nr 2 do rozporządzenia oraz wymogów określonych w planie działalności rolnośrodowiskowej, doprecyzowanych przez doradcę rolnośrodowiskowego (Interwencja 3.) lub eksperta przyrodniczego (Interwencja 1. i 2.).

Cenne łąki i pastwiska w ramach Interwencji 1. i 2.

W zależności od wariantu, można użytkować kośnie, pastwiskowo, kośno-pastwiskowo (w jednym roku stosować wypas i koszenie) lub naprzemiennie (czyli w kolejnych latach stosować wypas, koszenie lub wypas i koszenie).

W zależności od rodzaju użytkowania, w każdym wariantcie, określone są wymagania dotyczące przede wszystkim:

- terminów wypasu lub koszenia
  - ✓ zwykle jest to opóźnione koszenie od 15 czerwca do 31 października lub
  - ✓ wcześniejsze koszenie, np. w sytuacjach wkraczania roślin niepożądanych w danym zbiorowisku,
- częstotliwości koszenia, np. jeden lub dwa pokosy w roku (lub rzadziej – np. co 2 lata),
- wielkości nieskoszonej powierzchni co do zasady:
  - ✓ 5–20% w wariantach siedliskowych,
  - ✓ 5–10% w wariantach ptasich,
- zebrania i usunięcia skoszonej biomasy.

W ramach Interwencji 3.

Zobowiązanie do stosowania praktyk przyjaznych środowisku dotyczy przestrzegania wymogów związanych z ekstensywnym rolniczym użytkowaniem gruntu, obejmujących w szczególności:

- dostosowanie terminów koszenia/wypasu do potrzeb ochrony przyrody:
  - ✓ od 15 czerwca do 30 września,
  - ✓ stosowanie odpowiedniej liczby pokosów (maksymalnie 2 pokosy),
  - ✓ ekstensywny wypas zwierząt (do 1,5 DJP/ha).

W przypadku Interwencji 1. i 3. (dotyczą obszarów Natura 2000), jeśli wystąpi sprzeczność wymogów z rozporządzenia rolno-środowiskowo-klimatycznego z działaniami ochronnymi określonymi w Planie Zadań Ochronnych (PZO) albo Planie Ochrony (PO) ustanowionym dla danego obszaru Natura 2000, to:

- zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne może być realizowane zgodnie z działaniami ochronnymi PO/PZO albo
- zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne może być realizowane zgodnie z wymogami określonymi dla danej interwencji lub wariantu w rozporządzeniu rolno-środowiskowo-klimatycznym, o ile RDOŚ wydał stosowaną zgodę.

W przypadku występowania gatunków niepożądanych określonych w metodyce sporządzania dokumentacji przyrodniczej, wymogi dla poszczególnych wariantów dotyczące:

- terminów i częstotliwości koszenia,
- obowiązku pozostawiania części działki rolnej nieskoszonej,
- oraz terminów i intensywności wypasu

mogą zostać zmienione przez eksperta przyrodniczego, jeśli dopuści on i uzasadni taką zmianę.

Degresywność (dotyczy obszarów poza Natura 2000)

W przypadku Interwencji 2. obowiązuje mechanizm regresywności płatności. Mechanizm ten jest stosowany w przypadku większych powierzchni deklarowanych do płatności, czyli powyżej 50 ha. Polega on na stopniowym zmniejszeniu przysługującej płatności, wraz ze wzrostem wielkości zadeklarowanej powierzchni.

Płatność jest przyznawana w wysokości:

- 100% stawki – za powierzchnię od 0,10 ha do 50 ha,
- 75% stawki – za powierzchnię powyżej 50 ha do 100 ha,
- 60% stawki – za powierzchnię powyżej 100 ha.

Dokumentacja przyrodnicza

Dokumentacja przyrodnicza stanowi szczegółową charakterystykę danego siedliska przyrodniczego lub siedliska łągowego ptaków i powinna zostać sporządzona przez eksperta przyrodniczego. Podstawą do sporządzenia dokumentacji przyrodniczej jest przeprowadzenie przez eksperta przyrodniczego inwentaryzacji terenowej.

Dokumentacja przyrodnicza siedliskowa

Potwierdza występowanie cennych siedlisk przyrodniczych objętych „wariantami siedliskowymi”. W celu udokumentowania siedliska kwalifikującego do wariantu, ekspert spisuje charakterystyczne gatunki roślin, opisuje siedlisko oraz wykonuje fotografie.

Dokumentacja przyrodnicza ornitologiczna

Potwierdza występowanie siedliska łągowego gatunków ptaków objętych wariantami ptasimi. Obecność gatunków ptaków kwalifikujących łąkę do płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach danego wariantu, jest dokumentowana przez eksperta przyrodniczego podczas wizyty terenowej.

Koszty transakcyjne

W przypadku wariantów Interwencji 1. lub 2., rolnik pokrywa koszty przygotowania przez eksperta przyrodniczego dokumentacji przyrodniczej oraz części szczegółowej planu działalności rolnośrodowiskowej.

Wraz z wypłatą płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej beneficjent może otrzymać dodatkową dopłatę – zwrot tzw. kosztów transakcyjnych za przygotowaną dokumentację przyrodniczą i sporządzoną szczegółową część planu działalności rolnośrodowiskowej. Wysokość kosztów transakcyjnych oraz szczegółowe zasady ich obliczania zostały określone w rozporządzeniu rolno-środowiskowo-klimatycznym.

INTERWENCJA 4. ZACHOWANIE SADÓW TRADYCYJNYCH ODMIAN DRZEW OWOCOWYCH

Cel interwencji

Interwencja ta chroni dawne odmiany drzew owocowych, których upraw w znacznej mierze zaniechano. Odmiany te są określone w załączniku nr 4 do rozporządzenia rolno-środowiskowo-klimatycznym oraz wymienione w tabeli 2 na następnym stronie.

tabela 2. Tradycyjne odmiany drzew owocowych

GATUNEK	ODMIANA
GRUSZE	<p>Amanlisa, Bera Biała, Bera Boska (Kaiser Alexander, Apremontka), Bera Diela, Bera Liońska, Bergamota Letnia, Bergamota Złocista, Bergamota Żółta, Bera Szara, Bera Ulmska, Bergamota Czerwona Jesienna, Bojka, Bonkreta Williama (Bera Świętomichalska), Cytrynowka, Diuszesa Wczesna, Dobra Ludwika, Dobra Szara, Dr Jules Guyot, Dziekanka Jesienna Dziekanka Lipcowa, Flamandka (Topka Pękata), Jakubówka, Józefinka, Kalebasa Płocka, Klapsa (Faworytka), Komisówka, Konferencja, Kongresówka, Kozłarka Stuttgarcka, Król Sobieski, Królowna, Krzywka, Księżna Elza, Lipcówka Kolorowa, Marguerite Marillat, Nagewitzbirne, Napoleonka, Oliwierka, Panienka, Paryżanka, Patawinka, Patten, Petersbirne, Proboszczówka (Plebanka), Pstrągówka Jesienna, Pstrągówka Zimowa, Salisbury Princesse (Marianne), Solanka, Szarnea, Tongrówka (Beurré Durondeau Beurré), Urbanistka, Wczesna z Trevous (Trewinka), Winiówka Francuska, Żyfordka.</p>
JABŁONIE	<p>Ananas Berżeński, Anis, Antonówka Pórtorafuntowa (Antonówka Śmietankowa, Antonówka Biała, Śmietankowe, Antonówka Zwykła), Arkad Zimowy, Babuszkino, Bankroft, Beforest, Berlepsch, Berner Rosen (Różanka Berneńska), Bismark (Jabłko Bismarka), Blutroter Kardinal, Boiken, Boskoop, Brzęczka, Bukówka, Calville Blanc d’Hiver, Carpentin Cellini, Cesarz Aleksander (Aporta), Cesarz Wilhelm, Charłamowska, Cox’s Pomona, Cukrówka Litewska (Białe Słodkie), Cyganka, Cytrynowka, Deans’ Codlin, Dr. Oldenburg, Femause, Fiessers Erstling, Filipa, Freiherr von Hausen, Gaskońskie Szkarłatne, Gewürzluiken, Glogierówka (Pepinka Litewska), Gloria Mundi, Gołąbek Nathusiusa, Graftzynek Czerwony, Graftzynek Inflancki, Graftzynek Prawdziwy, Grahama Jubileuszowe, Grochówka (Bohnapfel), Gruchoty, Jakub Lebel, James Grieve, Jonathan, Kalwila Aderslebeńska, Kalwila Czerwona Jesienna, Kalwila Letnia Fraas’a, Kandil Sinap, Kantówka Gdańska, Kardynalskie (Kardynalskie Płomieniste), Koks Pomarańczowa (Cox’s Orange Pippin), Kosztela (Kosztylka), Kronselska (Jaśnie Pańskie), Królowa, Krótkonóżka Królewska, Krzywonóżka Reńska, Książę Albert, Książę Albrecht Pruski, Książęca, Kuzynek Buraczek (Kuzynek Czerwony), Landsberska (Reneta Landsberska), Lord Lambourne, Luiken, Malinowa Oberlandzka, Mank’s Küchenapfel, Niezrównane Peasgooda, Montwiłówka, Niezrównane Peasgooda, Oliwka Czerwona, Oliwka Inflancka, Ontario, Panieńskie, Pepina Galloway, Pepina Linneusza, Pepina Parkera, Pepina Ribstona, Piękna z Barnaku, Piękna z Boskoop, Piękna z Herrnhut, Piękna z Rept, Pitmaston Pineapple, Rajewskie, Rarytas Śląski, Reders Goldrenette, Reneta Ananasowa, Reneta Baumana, Reneta Blenheimka, Reneta Brownlees, Reneta Gwiazdkowa, Reneta Harberta, Reneta Kanadyjska, Reneta Karmelicka, Reneta Kasselska, Reneta Kulona, Reneta Muszkatołowa (Muskatka), Reneta Orleańska, Reneta Sudecka, Reneta Szampańska, Reneta Szara, Reneta Złota (Królowa Renet), Reneta Zuccalmaglio, Roter Trier’scher Weinapfel, Różanka Polska, Różanka Wirgińska, Ryszard Żółty, Schieblers Taubenapfel, Signe Tillisch, St. Edmunds Russet, Starking, Suislepper, Sztetyna Czerwona, Sztetyna Zielona, Tiefblüte, Titówka, Truskawkowe Nietschnera, Wealthy, Weisse Winter Tafetapfel, Weisskante, Złotka Kwidzyńska, Złota Szlachetna, Zorza, Żeleźniak (Żelazne Jabłko).</p>
CZEREŚNIE	<p>Bładoróżowa, Büttnera Czerwona (Poznańska), Czarna Późna, Czarna Późna z Turwi, Dönissen Żółta, Fromma Czarna, Germersdorfska, Hedelfińska, Kanarkowa, Kassina, Kunzego, Lotka Trzebnicka, Przybrodzka, Różowa Wielka, Schneidera Późna (Kasztany, Kasztanioki), Sercówka Nieszawska, Wczesna Riversa, Wolska.</p>

WIŚNIE	Gubeńska Czerecha, Hiszpanka, Hortensja, Książęca, Kerezer, Minister Podbielski, Nadwiślanka, Ostheimska, Pożóg 29, Sokówka Nowotomyska, Szklanka Polska, Szklanka Wielka, Wczesna Ludwika, wiśnie odroślowe lokalne, Włoszakowice, Wróble, Włodzimierska, Wołyńska.
ŚLIWY	Anna Späth, Biała Śliwa (Węgierka Biała), Brzoskwiniowa, Damacha, Fryga, Kirka, Królowa Wiktoria, Lowanka, Lubaszka, Mirabelka Flotowa, Mirabelka z Nancy, Opal, Renkloda Althana, Renkloda Ulena, Renkloda Zielona, Ruth Gerstetter, Węgierka Łowicka, Węgierka Wczesna, Węgierka Zwykła.

Warunki i wymogi interwencji

Aby otrzymać płatność w ramach Interwencji 4. Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych, należy odpowiednio utrzymywać sad tradycyjnych odmian drzew owocowych. Mają w nim rosnąć odmiany wymienione w załączniku nr 4 do rozporządzenia lub odmian tradycyjnie uprawianych na terytorium Polski przed 1950 r. W ramach zobowiązania beneficjent musi utrzymywać sad, w którym jest co najmniej 12 starych, czyli co najmniej 15-letnich drzew, z czterech różnych odmian lub gatunków, rozmnażanych na silnie rosnących podkładkach, prowadzonych jako drzewa pienne (co najmniej 75% musi mieć minimalną wysokość pnia 1,20 m). Ich liczba w przeliczeniu na 1 ha powierzchni sadu, ma być nie mniejsza niż 90 drzew.

W starych sadach mogą wystąpić wypadki drzew. Po uzyskaniu pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach tej interwencji, wypadki takie należy uzupełnić w miejscach, gdzie nie ma zapewnionej ciągłości nasadzenia. Do uzupełnień należy stosować drzewa odmian tradycyjnych.

Sad nie może być prowadzony jako uprawa jednorzędowa. Rolnik ma obowiązek wykonywania podstawowych zabiegów pielęgnacyjnych w sadzie (zgodnie ze wskazaniami doradcy rolnośrodowiskowego):

- cięcia formującego i sanitarnego drzew oraz prześwietlającego nadmiernie zagęszczone korony.
- usuwania odrostów i samosiewów, bielienia pni drzew starszych i zabezpieczania pni młodych przed ogryzaniem przez gryzonie i zajączokształtne.

Cięcie formujące polega na wycięciu lub skróceniu pojedynczych gałęzi, zakłócających naturalną formę korony. Wycięcie lub skrócenie zdrowego, ale nadmiernie rozrośniętego konaru, przywraca drzewu symetrię i poprawia kształt korony.

Cięcie sanitarne to zabieg polegający na usunięciu gałęzi zasychających lub silnie porażonych przez choroby i szkodniki.

Cięcie prześwietlające dotyczy koron nadmiernie zagęszczonych. Usunięcie wybranych gałęzi zapewnia lepszy dostęp światła do ich wnętrza i jednocześnie zwiększa ich przewiewność, co z kolei ogranicza występowanie chorób grzybowych.

Rolnik ma obowiązek skosić trawę co najmniej raz w sezonie wegetacyjnym, nie później niż do 31 sierpnia, a następnie zebrać i usunąć skoszoną biomasę w terminie do 2 tygodni po skoszeniu lub wypasać w okresie wegetacyjnym.

W sadach tradycyjnych odmian drzew owocowych objętych zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym zakazane jest stosowanie środków ochrony roślin, z wyłączeniem tych dopuszczonych do stosowania w rolnictwie ekologicznym.

INTERWENCJA 5. ZACHOWANIE ZAGROŻONYCH ZASOBÓW GENETYCZNYCH ROŚLIN W ROLNICTWIE

Cel interwencji

Celem wdrażania tej interwencji jest zachowanie i upowszechnienie ginących i rzadkich gatunków, odmian, ekotypów, różnicowanie upraw na obszarach wiejskich, wzbogacenie oferty rolnika dla konsumentów, rozszerzenie dostępności materiału siewnego odmian regionalnych, amatorskich lub marginalnych, wpisanych do Krajowego Rejestru oraz zarejestrowanych we wspólnym katalogu odmian roślin rolniczych lub innych gatunków roślin uprawnych, zagrożonych erozją genetyczną.

Jednostką odpowiedzialną za ocenę i rejestrację odmian jest Centralny Ośrodek Badań Odmian Roślin Uprawnych COBORU (www.coboru.pl). Odmianę wpisuje się do krajowego rejestru, jeżeli jest odrębna, wyrównana i trwała oraz jeżeli ma zadowalającą wartość gospodarczą.

Wspólnotowy katalog oznacza wykaz odmian roślin rolniczych i warzywnych Unii Europejskiej oraz państw stowarzyszonych, których materiał siewny jest dopuszczony do obrotu na terytorium państw członkowskich. W krajowym rejestrze zarejestrowane są odmiany regionalne pszenicy zwyczajnej ozimej, m.in. Ostka Grodkowicka, Ostka Gruboziarnista Grodkowicka, Square Head Grodkowicka i Almari oraz odmiany regionalne ziemniaka. Do odmian marginalnych należą zarejestrowane odmiany gatunków, określone w załączniku nr 4 do rozporządzenia, takie jak np. owies szorstki, proso zwyczajne, gorczyca sarepska, kminek zwyczajny, esparceta siewna, koniczyna perska, kostrzewa owcza, wiechlina błotna brukiew.

Warunki i wymogi interwencji

W ramach interwencji możliwe jest uzyskanie wsparcia z tytułu uprawy (wariant 5.1.) lub wytwarzania materiału siewnego (wariant 5.2.) roślin zagrożonych erozją genetyczną.

Płatność jest przyznawana do gruntów ornych, na których są uprawiane rośliny:

- odmian regionalnych lub amatorskich wpisanych do krajowego rejestru,
- odmian marginalnych wpisanych do krajowego rejestru lub zarejestrowanych we Wspólnym katalogu odmian roślin rolniczych z gatunków roślin rolniczych wymienionych w przepisach krajowych,
- rzadko uprawianych roślin rolniczych i warzywnych,
- gatunków rzadko uprawianych roślin zielarskich wymienionych w przepisach krajowych (tylko wariant 1).

W ramach wariantu 5.1. wymagane jest uprawianie roślin odmian regionalnych lub odmian amatorskich wpisanych do krajowego rejestru lub odmian marginalnych gatunków roślin rolniczych, wymienionych w załączniku nr 4 do rozporządzenia w pierwszym i czwartym roku uprawy danej odmiany z materiału siewnego kategorii kwalifikowany lub standard. W drugim, trzecim i piątym roku uprawy tej odmiany jest dopuszczalna uprawa z materiału siewnego, uzyskanego

ze zbioru w poprzednim roku – w przypadku uprawy roślin jednorocznych i dwuletnich. W przypadku bylin wymagana jest uprawa z materiału siewnego kategorii kwalifikowany lub standard w pierwszym roku uprawy danej odmiany.

W ramach wariantu 5.2. rolnik zobowiązany jest do wytwarzania materiału siewnego odmian regionalnych lub amatorskich, wpisanych do krajowego rejestru lub odmian marginalnych z gatunków roślin rolniczych przy utrzymaniu czystości i tożsamości odmianowej, prowadzenia dokumentacji plantacji oraz wykonywanych zabiegów i uzyskania świadectwa oceny laboratoryjnej. W przypadku gatunków rzadko uprawianych roślin rolniczych i warzywnych, materiał siewny musi spełniać wymagania jakościowe, określone w rozporządzeniu.

Materiał siewny, wytworzony w ramach wariantu 5.2., musi zostać poddany ocenie w laboratorium przy wojewódzkim inspektoracie ochrony roślin i nasiennictwa (w każdym województwie) lub innym, akredytowanym laboratorium oceny materiału siewnego.

Rolnik otrzymuje z laboratorium:

- świadectwo oceny laboratoryjnej materiału siewnego odmian regionalnych lub odmian amatorskich, wpisanych do krajowego rejestru lub odmian marginalnych z gatunków roślin rolniczych wymienionych w załączniku nr 4 do rozporządzenia,
- informację o wynikach badania materiału siewnego uzyskanego z uprawianych gatunków rzadko uprawianych roślin rolniczych i warzywnych, wymienionych w załączniku nr 4 do rozporządzenia.

Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna w ramach wszystkich wariantów Interwencji 5. jest przyznawana do łącznej powierzchni uprawy rośliny danego gatunku lub odmiany nie większej niż 5 ha.

W kolejnych latach zobowiązania rolnik może zwiększać lub zmniejszać powierzchnię objętą zobowiązaniem, w stosunku do pierwszego roku. Jednocześnie, uprawa może być prowadzona na różnych gruntach w kolejnych latach zobowiązania. W przypadku rośliny dwuletniej zmiana miejsca uprawy lub zmiana rośliny uprawianej, dopuszczalne są dopiero po upływie dwóch lat uprawy tej rośliny, a w przypadku byliny, po upływie trzech lat uprawy tej rośliny.

Koszty transakcyjne

W ramach wariantu 5.2. beneficjentowi przysługuje zwrot kosztów wykonania oceny wytworzonego materiału siewnego (kosztów transakcyjnych). Beneficjent może otrzymać zwrot kosztów transakcyjnych w wysokości nieprzekraczającej 20% wysokości płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, jaką uzyska za realizację wariantu 5.2. za dany rok, w którym została dokonana ocena. Wysokość płatności z tytułu poniesionych kosztów transakcyjnych została ustalona dla poszczególnych gatunków/odmian roślin i wynosi od 295 zł do 330 zł za wykonanie oceny.

INTERWENCJA 6. ZACHOWANIE ZAGROŻONYCH ZASOBÓW GENETYCZNYCH ZWIERZĄT W ROLNICTWIE

Cel interwencji

Zachowanie rodzimych ras zwierząt, zagrożonych wyginięciem, poprzez wspieranie ich hodowli, zgodnie z Programami ochrony prowadzonymi przez Instytut Zootechniki.

Interwencją tą są objęte samice oraz samce szczególnie cennych ras bydła, koni, owiec, świń i kóz, w przypadku których niska lub malejąca liczebność zwierząt gospodarskich stwarza zagrożenie ich wyginięcia.

Wsparciem objęte są następujące gatunki i rasy zwierząt:

- **Bydło** (wsparcie do samic i samców w użytkowaniu mlecznym i mięsnym): polskie czerwone, biało-grzbięte, polskie czerwono-białe i polskie czarno-białe.
- **Konie** (wsparcie do samic i samców): huculskie, małopolskie, śląskie, wielkopolskie, sokólskie, sztumskie oraz koniki polskie.
- **Kozy** (wsparcie do samic, stawka płatności uwzględnia utrzymanie samców): kozy karpackie, kozy sandomierskie i kozy kazimierzowskie.
- **Świnie** (wsparcie do samic i samców): puławskie, złotnickie białe i złotnickie pstre.
- **Owce** (wsparcie do samic, stawka płatności uwzględnia utrzymanie samców): wrzosówki, świniarki, olkuskie, polskie owce górskie odmiany barwnej, merynosy odmiany barwnej, uhruskie, wielkopolskie, żelaźnieńskie, korideil, kamienieckie, pomorskie, cakle podhalańskie, merynosy polskie w starym typie, czarnogłówki, polskie owce pogórza, polskie owce górskie i białołtwe owce mięsne.

Warunki przystąpienia

Instytut Zootechniki – Państwowy Instytut Badawczy w Balicach k. Krakowa tworzy dla poszczególnych ras Programy ochrony. Są w nim określone m.in. zasady wyboru i kwalifikacji zwierząt do Programu.

Szczegółowe zasady oraz dokumentacja, potrzebna do przystąpienia do danego Programu ochrony opisane są w poszczególnych procedurach realizacji programów ochrony zasobów genetycznych dostępnych na stronie internetowej Instytutu, w zakładce „dokumenty”, dla każdego gatunku oddzielnie (<http://www.bioroznorodnosc.izoo.krakow.pl>).

W celu objęcia stada bydła Programem ochrony, należy zgłosić się do Instytutu Zootechniki w terminie od 1 listopada do 31 grudnia roku poprzedzającego rok rozpoczęcia realizacji Programu ochrony, zgodnie z procedurą kwalifikowania nowych stad zawartą na stronie internetowej IZ-PIB:

<http://bydlo.bioroznorodnosc.izoo.krakow.pl/>.

W celu objęcia stada koni Programem ochrony należy zgłosić się w pierwszej kolejności do okręgowego/regionalnego związku hodowców koni. Następnie w terminie od 1 listopada do 31 grudnia roku poprzedzającego rok rozpoczęcia realizacji Programu ochrony dokumenty powinny zostać przysłane do Instytutu Zootechniki, zgodnie z procedurą kwalifikowania nowych stad, zawartą na stronie internetowej IZ-PIB <http://www.bioroznorodnosc.izoo.krakow.pl/konie>.

Aby objąć stado świń Programem ochrony należy zgłosić się do podmiotu prowadzącego księgi hodowlane dla danej rasy. W odniesieniu do świń rasy puławskiej jest to Polski Związek Hodowców i Producentów Trzody Chlewnej POLSUS, a świń ras złotnickich – Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu. Następnie komplet dokumentów powinien zostać przysłany do Instytutu Zootechniki. Pełną procedurę kwalifikowania nowych stad świń można znaleźć na stronie internetowej IZ-PIB:

<http://www.bioroznorodnosc.izoo.krakow.pl/swinie>.

W celu objęcia stada owiec Programem ochrony, należy zgłosić się do Regionalnego Związku Hodowców Owiec i Kóz (RZHOiK), a następnie złożyć dokumenty do Instytutu Zootechniki w terminie do 14 marca danego roku, w którym chce się rozpocząć Program ochrony – pełna procedura na stronie internetowej IZ-PIB:

<http://owce.bioroznorodnosc.izoo.krakow.pl/>.

Aby objąć stado kóz Programem ochrony, należy zgłosić się do podmiotu prowadzącego księgi hodowlane dla danej rasy. W odniesieniu do kóz rasy karpackiej jest to Instytut Zootechniki, w przypadku kóz sandomierskich – Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie, a w odniesieniu do kóz kazimierzowskich – Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

Następnie należy złożyć dokumenty do Instytutu Zootechniki do 14 marca danego roku, w którym chce się rozpocząć Program ochrony – pełna procedura kwalifikowania nowych stad kóz na stronie internetowej IZ-PIB:
<http://www.bioroznorodnosc.izoo.krakow.pl/kozy>.

Wymienione instytucje decydują o przyjęciu zgłoszonego stada do Programu ochrony, a rolnik zobowiązuje się do ścisłego przestrzegania wszystkich warunków zawartych w danym Programie ochrony – szczegóły na stronie internetowej IZ-PIB
<http://bioroznorodnosc.izoo.krakow.pl>.

Warunki przyznania płatności

Rolnik, którego zwierzęta zostały zakwalifikowane do realizacji Programu ochrony może złożyć wniosek o przyznanie płatności w ramach Interwencji 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie.

Płatność ta jest przyznawana do bydła, koni, świń, owiec matek lub kóz matek zakwalifikowanych do Programu ochrony, jeżeli ich liczba w stadzie wynosi co najmniej:

- 4 krowy tej samej rasy,
- 2 klacze tej samej rasy,
- 1 ogier tej samej rasy,
- 10 loch rasy puławskiej,
- 8 loch rasy złotnickiej białej,
- 8 loch rasy złotnickiej pstrej,
- 30 owiec matek rasy: merynos polski w starym typie,
- 15 owiec matek rasy: cakiel podhalański, barwna owca górską, polska owca pogórza, czarnogłówka, polska owca górską, białogłowa owca mięsna,
- 10 owiec matek pozostałych ras,
- 3 kozy matki.

Płatność można uzyskać maksymalnie do:

- 100 krów w stadzie,
- 50 klaczy rasy sokólskiej lub sztumskiej lub 80 klaczy pozostałych ras koni,
- 70 loch stada podstawowego świń rasy puławskiej, 100 loch stada podstawowego świń rasy złotnickiej białej, 100 loch stada podstawowego świń rasy złotnickiej pstrej.

Dodatkowa płatność do buhaja

Ponadto jest możliwość otrzymania dodatkowej płatności do buhaja, rekompensującej koszty udostępnienia samca w celu pozyskania nasienia. Płatność przyznawana jest jednorazowo do buhaja, który został udostępniony do centrum pozyskiwania nasienia.

Dodatkowe informacje

W jednym gospodarstwie można utrzymywać więcej niż jeden gatunek zwierząt lub różne rasy tego samego gatunku i uzyskiwać wsparcie z tego tytułu. Hodowla każdej rasy zwierząt jest traktowana jako odrębne zobowiązanie.

Beneficjent realizujący interwencję ma obowiązek utrzymywać i co roku zgłaszać do płatności liczbę zwierząt nie mniejszą, niż minimalna liczba zwierząt określoną dla danej rasy, stanowiącą warunek przyznania płatności. Zwierzęta te muszą spełniać warunki Programu ochrony, a rolnik ma zrealizować wynikające z tego Programu obowiązki, dotyczące m.in. odpowiedniego użytkowania hodowlanego zwierząt.

Zmiana zobowiązania w zakresie Interwencji 6. *Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie* może polegać jedynie na zastąpieniu zwierząt danej rasy lokalnej objętych tym zobowiązaniem zwierzętami tej samej rasy lokalnej w ramach danego wariantu, jeżeli te zwierzęta spełniają warunki przyznania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach tego wariantu.

Beneficjent powinien złożyć oświadczenie do ARiMR (w terminie składania wniosku w pierwszym i kolejnych latach roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego oświadczenie):

- zawierające wskazanie zwierząt ras lokalnych, które zostały zakwalifikowane do programu ochrony zasobów genetycznych,
- o zwierzętach, do których rolnik ubiega się o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej.

INTERWENCJA 7. BIORÓŻNORODNOŚĆ NA GRUNTACH ORNYCH

Cel interwencji

Celem interwencji jest wzbogacenie bioróżnorodności i krajobrazu wiejskiego oraz zapewnienie miejsca bytowania i bazy pokarmowej dla organizmów pożytecznych, w tym owadów zapylających i ptaków krajobrazu rolniczego.

Wariant 7.1. Wieloletnie pasy kwietne – warunki i wymogi

Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest przyznawana do powierzchni gruntów ornych, na których są utrzymywane wieloletnie pasy kwietne o powierzchni co najmniej 0,1 ha. Pasy te muszą być założone z wykorzystaniem mieszanki zawierającej gatunki wymienione w załączniku nr 4 do rozporządzenia przez wysiew w terminie:

- od 15 sierpnia do 31 października – w roku poprzedzającym rok rozpoczęcia realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego lub
- od 1 kwietnia do 15 maja – w pierwszym roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego.

Mieszanka wykorzystana do założenia pasa kwietnego musi zawierać określoną liczbę różnorodnych gatunków roślin wskazanych, w załączniku nr 4 do rozporządzenia. Nie może ona zawierać gatunków niepożądanych, wskazanych w rozporządzeniu rolno-środowiskowo-klimatycznym.

W pierwszym roku realizacji zobowiązania udział powierzchniowy roślin z gatunków z rodziny traw na założonym pasie kwietnym nie może wynosić więcej niż 20%.

Kolejnym wymogiem tej interwencji jest koszenie 50% powierzchni pasa kwietnego raz w roku, w terminie od 1 września do 31 października. W dwóch kolejnych latach pozostawia się nieskoszony inny fragment pasa kwietnego. Skoszona biomasa musi być zebrana i usunięta do 14 dni po pokosie.

W sytuacji rozwoju w obrębie pasa kwietnego roślin gatunków niepożądanych (określonych w rozporządzeniu) jest możliwe dodatkowe, jednorazowe koszenie powierzchni, na której występują te gatunki przed 1 września, jeżeli doradca rolno-środowiskowy dopuści i uzasadni taką możliwość. Skoszona biomasa musi być zebrana i usunięta do 14 dni po pokosie.

W obrębie pasa kwietnego należy zachować istniejące drzewa i krzewy. Dodatkowo na powierzchni wieloletniego pasa kwietnego obowiązują następujące zakazy: przeorywania, wypasu, stosowania nawozów mineralnych i naturalnych, stosowania osadów ściekowych, stosowania środków ochrony roślin, składowania obornika, siana, słomy lub odpadów, wykorzystywania pasów kwietnych, jako dróg dojazdowych oraz pozostawiania maszyn i urządzeń rolniczych.

Wariant 7.2. Ogródki bioróżnorodności – warunki i wymogi

Płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna jest przyznawana do powierzchni gruntów ornych, na których są utrzymywane ogródki bioróżnorodności o powierzchni od 0,1 do 0,5 ha, na których jest uprawiana określona liczba gatunków roślin, w tym przewidzianych do wsparcia w ramach wariantu 5.2. Interwencji *Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie* oraz wybranych roślin zielarskich i warzywnych. W ogródkach bioróżnorodności można również uprawiać rośliny z materiału pozyskanego z kolekcji banków genów.

Powierzchnia uprawy któregośkolwiek z uprawianych gatunków lub odmian nie może przekraczać 50% powierzchni ogródka bioróżnorodności.

W przypadku uprawy odmian regionalnych lub odmian amatorskich, wpisanych do krajowego rejestru lub odmian marginalnych z gatunków roślin rolniczych wymienionych w załączniku nr 4 do rozporządzenia:

- w pierwszym i czwartym roku uprawy danej odmiany, uprawa musi być prowadzona z wykorzystaniem kwalifikowanego materiału siewnego lub materiału siewnego kategorii standard, natomiast w drugim, trzecim i piątym roku jest dopuszczalna uprawa z materiału uzyskanego ze zbioru w poprzednim roku – w przypadku uprawy roślin jednorocznych i dwuletnich,
- w pierwszym roku uprawy danej odmiany, ta uprawa jest prowadzona z wykorzystaniem kwalifikowanego materiału siewnego lub materiału siewnego kategorii standard – w przypadku uprawy bylin.

W przypadku uprawy roślin z materiału pozyskanego z kolekcji banku genów, w pierwszym roku uprawa musi być założona z tego materiału na podstawie protokołu przekazania przez bank genów.

W kolejnych latach realizacji zobowiązania dopuszcza się zmianę składu gatunkowego oraz dodanie nowych odmian lub form (populacji lub genotypów).

W ogródkach bioróżnorodności, objętych zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym, obowiązuje zakaz stosowania herbicydów.

Maksymalna powierzchnia ogródka, do której jest przyznawana płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna to 0,5 ha. Rolnik może założyć i równocześnie utrzymywać w gospodarstwie maksymalnie dwa ogródki bioróżnorodności, z wyjątkiem przypadku przejęcia zobowiązania od innego beneficjenta.